

Aija Sakova

**VALU,
MÄLU,
KIRJANDUS**

Kirjanduskriitikat
ja vestlusi
aastatest 2004–2017

EKSA 2017

Raamatu väljaandmist on toetanud
Eesti Kultuurkapital

Toimetanud Brita Melts
Kujundanud Merle Moorlat

Autoriõigus Aija Sakova 2017

EKSA
www.eksa.ee

ISBN 978-9985-79-725-9

Trükitud AS Pakett trükikojas

SISUKORD

Sissejuhatuse asemel: „Kirjandusest otsin elamise julgust”. <i>Joonas Hellerma vestlus Aija Sakovaga</i>	9
I Valu, mälu, kirjandus. Arvustused, artiklid ja kõned Ene Mihkelsoni, Ingeborg Bachmanni, Christa Wolfi ja Viivi Luige loomingust	17
Inimene tuleks tõe kätte usaldada. <i>Mõtteid seoses Ingeborg Bachmanni 80. sünniaastapäevale pühendatud konverentsiga</i> (2006)	19
On ootuspärane, et lugeja valutab. <i>Ene Mihkelsoni kirjutamisest</i> (2007)	23
Kohustus kannatada, et näha ja mõista. <i>Ene Mihkelsoni ja Ingeborg Bachmanni kirjanikunägemus</i> (2010)	26
Lühis kui lepitava kirjanduse tööriist. <i>Kaasamõtlemise katse Jaak Tombergi, Eneken Laanese ja Ene Mihkelsoniga</i> (2010)	36
Mälutöö ja ilukirjandus. <i>Christa Wolfi „Inglite linn”</i> (2011)	44
Maailmakirjanik Ene Mihkelson. <i>Pidukõne kirjaniku 70. sünnipäeval</i> (2014)	52
Mäletamise raskusest ehk Miks me ei mäleta alati seda, mida kogeme. <i>Milan Kundera, Ene Mihkelson ja Christa Wolf</i> (2015)	61

Polaaruurijate jaht mälestustele. <i>Häbi ja häbitus</i> <i>Ene Mihkelsoni „Katkuhauas” (2015)</i>	69
Varjudest, kartmatusest ja elujõust. <i>Ingeborg</i> <i>Bachmanni ja Viivi Luige poeetilisest kreedost (2016)</i>	76
II Otsides dialoogi. Valitud arvustusi kaasaegsest eesti ja saksakeelsest kirjandusest	
Silmitsi rumaluse ja perverssusega, eelkõige aga iseendaga (2004)	89
Naise oma, mittesirgjooneline maastik (2004)	93
Iga käik nõuab vastukäiku (2004)	97
Homne ei saa tähendada lahustumist (2005)	101
Eestlase segatud veri (2007)	106
Lasnamäe lunastab uus, demokraatlike väärtustega põlvkond (2009)	110
Hellerma naiste maailmad (2011)	114
Valikud ja kompromissid ehk Mis jääb järele utoopiatest (2015)	119
Maailm sita eitusega (2017)	127
III Kohtumised. Valitud intervjuud kirjanike, uurijate ja kultuuri vahendajatega	
Liina Lukas, Jaan Undusk. Eesti, läti ja saksa kirjanduslookirjutuse ühine foorum (2009)	137
Ulrike Plath. Varauusaeg ja vanaraamat (2014)	142
Harry Liivrand, Kristel Pappel. „Kotzebue kõnelused” kui Eesti-Saksa kultuuridialoog (2016)	151
Ene Mihkelson. „Et olla õnnelik, peab olema ärkvel” (2006)	159

Peter Stamm. Kirjandus tähendab tunnetuslikku avatust ajale (2004)	165
Wolf Biermann. „Ma ei ole kunagi tahtnud provotseerida ja just seetõttu on see mul õnnestunud” (2012)	170
Katrin Kaugver. „Saksa keel on minu <i>Wahlheimat</i> ehk mentaalne teine kodumaa” (2015)	176
Toomas Täht. Elul ei tohi lasta muutuda liiga mugavaks ning etteaimatavaks (2016)	186
Deniss Rutšeikov. „Välismaalastega tutvudes ütlen alati „I’m Estonian”” (2009)	196
Mart Laanemäe. „Oled see, kellena end tajud” (2016)	204
Roger Parent. Semiootika aitab lahendada kultuurikonflikte (2009)	211
John Deely. Semiootika on inimliku mõtlemise alus ja tulevikuteadus (2009)	217
Margit Sutrop. Mina olen oma tee elus leidnud, nüüd on mul aeg teisi toetada (2015)	224
IV Seisukohavõtt. Arvamuslood eestlusest, kultuurist ja kõrghariduskultuurist	231
Vähemusrahvusest kaasmaalasteks? (2004)	233
Eestlus ja saksa keel (2015)	237
Haritlastest ja õpetlastest. <i>Ääremärkusi humanitaarse kõrghariduse tulevikule mõeldes</i> (2015)	244
Artiklite ilmumisanndmed	249
Nimeregister	253